

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Кулакова Олексія Олексійовича на тему «Інвестиційне забезпечення ресурсозбереження на підприємстві», подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

На підставі вивчення тексту дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих за темою дисертаційної роботи наукових праць та матеріалів щодо практичного впровадження результатів дисертації можна констатувати наступне.

1. Актуальність теми дослідження.

Підвищення рівня конкурентоспроможності і ефективності функціонування підприємств в значній мірі залежить від успішності вибору оптимальних заходів, спрямованих на вирішення проблеми ефективного використання ресурсів підприємства, а також розумного підходу до недопущення зайвого витрачання ресурсів, що вимагає у сучасних умовах господарювання значних інвестицій. Водночас інвестиційні можливості підприємств є значно обмеженими, що пов'язано із недосконалістю процесів обробки вхідної інформації, вибору та наукового обґрунтування перспективних цілей управління ресурсозбереженням, засобів їх досягнення та ресурсного забезпечення, завдяки порівняльній оцінці альтернативних варіантів та прийняттю найбільш прийнятного із них. Тому нагальним завданням є формування теоретико-методологічних засад, розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій з активізації та підвищення ефективності інвестиційних процесів у сфері оптимізації ресурсовикористання на підприємствах, що обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Кулакова О.О. «Інвестиційне забезпечення ресурсозбереження на підприємстві», значущість мети дослідження та поставлених завдань.

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом, опублікованими автором науковими працями дає змогу визначити основні наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані автором самостійно, визначаються науковою новизною і в сукупності відображають особистий внесок автора у розвиток теоретичних та науково-методичних засад інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. Теоретичним підґрунтям роботи стали фундаментальні положення теорії управління, теорії ефективності, економічного зростання. Вважаємо, що одержані результати дослідження є достовірними, оскільки вони підкріплюються такими методами проведення економічних досліджень як: методи узагальнення, аналізу й синтезу, системний підхід, метод аналогії, метод техніко-економічної оцінки, методи математичної гіпотези та економіко-математичного моделювання; методи аналітичного та логічного узагальнення, методи дедукції та індукції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних основ і практичних рекомендацій щодо формування інструментарію з

Вхід. №	21/05
№	01
ДДА	2016

інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві.

Основні наукові результати полягають у такому.

Використання класичних економічних теорій, зокрема теорії управління, теорії розвитку, теорії природокористування, як універсального методологічного базису дослідження, дозволило автору визначити комплекс понять, пов'язаних із уточненням змісту понять «ресурси», «ресурсозбереження на підприємстві», яке запропоновано трактувати як прогресивний напрям господарської діяльності підприємства з управління кумулятивною вартістю ресурсів в процесах їх виробничого споживання і виготовлення готової продукції (стор. 12-21). Особливістю розробленого понятійного апарату є висвітлення передумов формування вартості ресурсів і собівартості продукції, виходячи з темпів приросту витрат у часі, для максимізації економічної ефективності залучення інвестицій у виробництво через впровадження ресурсозберігаючих технологій з огляду на етапи життєвого циклу продукції (стор. 22-30). На підставі узагальнення основних концепцій ресурсозбереження в світовій практиці господарювання в дисертації отримала подальший розвиток категорія «інвестиційне забезпечення ресурсозбереження», під якою варто розуміти систему організаційної, технічної, економічної, наукової, інформаційної та інших видів підтримки інвестиційних процесів на підприємстві, що мають на меті раціональне використання та мінімізацію витрат ресурсів через інноваційний розвиток і раціоналізацію природокористування (стор. 31-39). При цьому важливого методичного значення набуває представлене в роботі теоретичне обґрунтування процедури формування вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції (стор. 43-52), що становить підґрунтя для розробки практичного інструментарію прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства (реконструкція або модернізація) на основі визначення точки біфуркації, при досягненні якої відбувається зміна швидкості темпів приросту кумулятивної вартості ресурсів на протязі життєвого циклу продукції (п. 3.3 дисертаційної роботи). Це дозволило автору всебічно розглянути проблему інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємства та сформулювати концептуальні положення інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві на основі визначення мети, суб'єкту та об'єкту впливу, компонентів, задач, функцій, методів та інструментів, стадій інвестиційного проекту, що надає можливість конкретизувати напрями інвестиційної діяльності у сфері реконструкції або модернізації основних засобів для підвищення ефективності використання ресурсів (стор. 61-74).

Автором вірно відзначається, що на сучасному етапі розвитку країн Євросоюзу та України, який характеризується наявністю кризових явищ, темпи приросту ВВП за період 2005-2014 рр. мають тенденцію до уповільнення незалежно від стану стабільності функціонування економіки (стор. 80-86). На цій основі обґрунтовано тезу, що виявлена динаміка на макрорівні спричинена в більшій мірі розгортанням інфляційних процесів, на мікрорівні – недосконалістю інструментарію прийняття рішень щодо залучення інвестицій для забезпечення ресурсозбереження на підприємствах. Для підвищення якості інвестиційних рішень автором запропоновано науково-методичний підхід до обґрунтування доцільності залучення інвестицій для впровадження ресурсозберігаючих технологій за видами ресурсів

на основі оцінювання ідентифікаторів зміни ресурсоемності за видами ресурсів, динаміка яких дозволяє визначити мету інвестування ресурсозберігаючих технологій за альтернативами забезпечення ресурсозбереження або фіксації досягнутої динаміки (стор. 87-100). Слід погодитися з автором, що залучення інвестицій та провадження ресурсозберігаючих технологій спричиняє вплив на фінансовий стан підприємства. Тому цілком логічним є розробка в дисертаційній роботі науково-методичного підходу до діагностики техніко-економічних показників в результаті інвестування в ресурсозберігаючі технології, основою якого є оцінка комплексу показників зниження витратоемності продукції, зміни продуктивності праці, підвищення фондівіддачі, приросту чистого грошового потоку із подальшим їх порівнянням між поточними та очікуваними даними (стор. 100-108).

Практичного значення набувають авторські розробки у сфері удосконалення інструментарію інвестиційного забезпечення ресурсозбереження за рахунок впровадження процедури мотивування інвесторів на підставі врахування соціально-економічних, екологічних, інституціональних та інших цілей діяльності підприємства, визначення напрямів розвитку та темпів зростання, комплексності результатів господарювання (стор. 111-120). Оригінальною науковою розробкою є запропонована в роботі процедура порівняльної оцінки темпів зміни коефіцієнту прибутковості ресурсозбереження та коефіцієнту зносу основних засобів, що дозволило комплексно з'ясувати кореляцію між витратами ресурсів, станом основних засобів та досягнутими економічними результатами господарської діяльності підприємства (стор. 121-133). Науковою новизною та практичною значущістю характеризуються пропозиції щодо рекомендованої послідовності заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства (реконструкція або модернізація) на базі здійснення ретроспективного аналізу зв'язку між досягнутими витратами ресурсів, отриманими доходами та отриманим рівнем ефективності в динаміці що сприятиме мінімізації ризику прийняття помилкових рішень, підвищенню дієвості і економічної обґрунтованості процедури управління промисловим розвитком виробництва (стор. 133-143).

Як свідчать результати апробації методів і моделей прийняття інвестиційних рішень з реалізації програм ресурсозбереження на підприємстві дозволяє здійснити оцінку ефективності пропонованих заходів і відібрати для реалізації заходи, оптимальні з позицій зростання економічної ефективності діяльності суб'єктів господарювання (стор. 143-148).

3. Характеристика наукових результатів у цілому з точки зору ступеня обґрунтованості положень, достовірності висновків і рекомендацій.

Наукові положення, рекомендацій та висновки, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використаними автором науковими методами та підходами. Основні положення дисертаційної роботи базуються на систематизації, критичному аналізі та узагальненні результатів досліджень провідних вітчизняних й зарубіжних вчених з питань прийняття інвестиційних рішень у сфері реалізації ресурсозберігаючих програм на підприємстві.

Здобувачем чітко сформовано мету роботи, яка відповідає темі дисертаційної роботи та з дотриманням наукової логіки трансформується в систему поставлених і вирішених в роботі завдань (стор. 6-7 дисертації). Поставлені завдання структурно та логічно узгоджені між собою, а їх кількість достатня для всебічного розкриття теми дисертації у відповідності з визначеною метою. Робота має логічну структуру, побудована послідовно та згідно вимог до дисертаційних робіт. Отримані наукові положення автором сформульовано з дотриманням наукової логіки, кожному з них відповідають одержані наукові результати, що мають наукову новизну.

Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи, повністю відображають основні положення проведеного дослідження та можливі напрями їх практичного застосування. Достовірність висновків та практичних рекомендацій за підсумками дослідження підтверджено експериментальними розрахунками та відповідними актами впровадження.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Тема дисертаційної роботи Кулакова О.О. відповідає тематиці науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за темою «Підвищення ефективності діяльності промислового підприємства на основі розвитку та мотивації персоналу» (номер державної реєстрації 0112U006710, 2012-2015 рр.), у межах якої представлена авторські розробки з формування науково-методичних засад оцінювання економічної ефективності інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємствах; Центра продуктивності Міністерства соціальної політики України за темою «Розроблення методичних рекомендацій щодо аналізу трудових і виробничих процесів з метою підвищення їх продуктивності» (номер державної реєстрації 0112U000576, 2012 р.), де автором розроблено порядок оцінювання економічного ефекту інвестування у ресурсозберігаючі технології на підприємстві.

5. Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів.

Теоретична значущість результатів, що отримані у процесі дослідження, полягає у поглибленні та вдосконаленні підходів до інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві, що становить теоретико-методологічне підґрунтя для розробки інструментарію підвищення економічної ефективності господарської діяльності.

Запропоновані рекомендації мають практичне значення, оскільки на основі одержаних наукових результатів можливим є здійснення оцінки умов посилення мотивації інвесторів та зацікавленості підприємств у здійсненні інвестицій до програм ресурсозбереження з метою покращення показників фінансово-економічного стану. Практичне значення мають розробки з діагностики впливу інвестування ресурсозберігаючих технологій на техніко-економічні показники господарської діяльності підприємства, послідовність заходів з прийняття інвестиційних рішень щодо доцільності оновлення основних засобів підприємства, узагальнений інструментарій інвестиційного забезпечення

Структура, зміст та оформлення автореферату відповідають вимогам, що пред'являються до авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

10. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень виконаного дослідження, слід зауважити, що деякі положення дисертаційної роботи Кулакова О.О. мають дискусійний характер.

1. Назва теми дисертаційної роботи орієнтує на розробку теоретичних, науково-методичних положень і практичних рекомендацій із інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві. Традиційно забезпечення у загальному вигляді представляє систему економічних, організаційних, нормативно-правових та інших методів впливу на економічні відносини і процеси, що відбуваються на підприємстві. Розроблений в дисертації інструментарій інвестиційного забезпечення ресурсозбереження на підприємстві розкриває, переважно, зміст економічних методів впливу через ретроспективну оцінку техніко-економічних показників. Інші вищезазначені методи впливу представлені в дисертації недостатньо чітко.

2. При дослідженні змісту та особливостей ресурсів в діяльності підприємства автором розроблено їх класифікацію, яка включає ряд ознак, що розкриває зміст ресурсів як обмежень в господарській діяльності (рис. 1.1 на стор. 16). У третьому розділі автором розроблено інструментарій прийняття інвестиційних рішень у сфері ресурсозбереження, орієнтований на визначення економічної ефективності процесу інвестування. Однак кількісні параметри ресурсних обмежень при формуванні відповідних моделей не враховано в повній мірі.

3. Як справедливо визначає автор, процеси ресурсозбереження повинні бути спрямовані не лише на зростання економічної ефективності господарської діяльності підприємства, але й на використання досягнень науково-технічного прогресу, зменшення техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. В дисертації виконано детальний аналіз стану та перспектив інвестування ресурсозберігаючих технологій в Україні та їх порівняння з країнами Євросоюзу (п. 2.1). Доцільним було б навести статистичні дані щодо використання природних ресурсів та впливу забруднення довкілля на ефективність діяльності суб'єктів господарювання через систему екологічних податків та зборів.

4. З метою обґрунтування вибору цілі інвестування ресурсозберігаючих технологій в дисертації розроблено систему ідентифікаторів зміни ресурсоемності продукції (стор. 89-97). Виходячи зі змісту запропонованого підходу вибір здійснюється шляхом порівняння ідентифікаторів за періодами. Слід пояснити, яким чином врахований фактор часу для узгодження даних.

5. У п.3.1 наведено авторський підхід до оцінювання економічного ефекту від інвестиційного забезпечення ресурсозберігаючих технологій (формула 3.5 на стор. 118). Як видно зі структури формули автором враховано індекс інфляції та коефіцієнт дисконтування, який враховує зміну вартості грошових потоків у часі, у тому числі внаслідок інфляційних процесів. Тому вважаємо, що має місце

ресурсозбереження на основі впровадження процедури мотивування інвесторів.

Наукові результати, концептуальні положення та практичні рекомендації за підсумками дослідження використано у роботі ПАТ «Енергомашспецсталь» (довідка № 357 від 25.06.2014 р.), ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» (довідка № 1037 від 07.10.2014 р.).

Наукові розробки та практичні рекомендації, які викладено в дисертації, використовуються в навчальному процесі Донбаської державної машинобудівної академії при викладенні дисциплін «Аналіз інвестиційних проектів», «Управління інноваціями та інвестиціями на підприємстві», «Інвестиційний менеджмент» (довідка № 1573 від 14.11.2014 р.).

6. Повнота викладення наукових положень, висновків й рекомендацій в опублікованих працях.

Публікації здобувача в повній мірі відображають основні наукові результати, концептуальні положення та зміст практичних рекомендацій за підсумками проведеного дослідження.

Основні результати й висновки дисертаційної роботи знайшли відображення у 19 наукових працях, з яких: два підрозділи у колективних монографіях; 6 публікацій у наукових фахових виданнях (у тому числі одна – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), чотири публікації – у виданнях іноземних держав (у тому числі одна – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз); 7 тез доповідей за матеріалами конференцій загальним обсягом 8,68 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належать 5,25 ум.-друк. арк. 3 наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які належать особисто автору.

7. Структура дисертаційної роботи

Дисертація логічно структурована, складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел з 191 найменування та 5 додатків. Основний текст викладено на 245 сторінках, що містить 11 рисунків і 19 таблиць.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційну роботу написано професійною науковою мовою з дотриманням логіки у порядку викладу тексту. Вона характеризується цілісністю й завершеністю, її зміст повністю розкриває мету дослідження й відповідає поставленим завданням наукового дослідження.

Обсяг, структура та оформлення дисертаційної роботи відповідають встановленим вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

9. Відповідність автореферату змісту дисертації.

Автореферат дисертації в стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи, в повній мірі розкриває результати, що отримано у процесі дослідження, ступінь наукової новизни розробок, зміст висновків та практичних рекомендацій за підсумками дослідження та є ідентичним дисертації за своєю структурою.

подвійне урахування фактору інфляції при проведенні відповідних розрахунків.

6. Автором розроблено інструментарій вибору способу оновлення основних засобів на основі реконструкції або модернізації. Слід пояснити, за рахунок яких джерел є можливим залучення необхідного обсягу інвестицій та показати рівень ефективності проектів на засадах розрахунку рекомендованих UNIDO традиційних показників чистої дисконтованої вартості, внутрішньої ренти, терміну окупності тощо.

Наведені зауваження не знижують теоретичної та практичної значущості дисертаційної роботи, загальної позитивної оцінки наукової новизни отриманих результатів виконання поставлених в дисертації завдань.

11. Загальний висновок за дисертацією.

Дисертаційну роботу виконано на високому науковому рівні. Логічна завершеність наукових досліджень та практичних рекомендацій дозволяють дійти висновку, що дисертація Кулакова О.О. «Інвестиційне забезпечення ресурсозбереження на підприємстві» є цілісною, завершеною науковою працею, що містить науково-обґрунтовані теоретико-методологічні, науково-методичні та практичні результати, які у сукупності дозволяють вирішити важливу наукову задачу підвищення ефективності господарської діяльності підприємств на основі управління збалансованим розвитком.

Результати дисертаційної роботи, що отримані у процесі дослідження, у повному обсязі відображено у відкритому друці, вони пройшли апробацію на науково-практичних конференціях. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам.

Аналіз тексту дисертаційної роботи Кулакова О.О. «Інвестиційне забезпечення ресурсозбереження на підприємстві» дозволяє дійти висновку, що робота відповідає вимогам пп. пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Кулаков Олександр Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку та аудиту
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет»

Міністерства освіти і науки України
(м.Слов'янськ)

С.В. Коверга

Підпис Коверга С.В. *С.В. Коверга*
Начальник Відділу кадрів *С.С. Селін*

